בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 86

פרשת במדבר

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

מדוע שבט לוי כל כך מעטים?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

הנושא המרכזי בפרשה הוא המפקד של עם ישראל, לדעת כל שבט כמה הוא. כאשר מגיעים אנו למפקד שבט הלוי, עולה דבר תימה גדול: כל מניינים הוא שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בלבד, וזאת למרות העובדה שהם נמנים כבר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה, בשונה משאר העם שנמנים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה. ומבואר בפרשה הבאה שמִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה שבט לוי מונה רק שְׁמֹנַת אֲלָפִים איש – פחות מחצי מהשבט הכי קטן שבישראל!

ובאמת מקשים על כך הפרשנים - וזה תמיה איך לא יהיו עבדיו וחסידיו ברוכי ה' אשר לא חטאו בעגל ולא נגפו ולא הורגו ולא הושקו להיות כשאר כל העם?

הרמב"ן מתרץ שני תירוצים:

תירוץ א' – כאשר עם ישראל היו במצרים והמצרים מררו את חייהם בעבודה קשה בכדי למעט אותם, היה הקב"ה מרבה אותם כנגד גזרת מצרים כמו שנאמר: וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ, שכן אמר הקב"ה נראה דבר מי יקום ממני או מהם, אבל שבט לוי מבואר במדרש תנחומא (וארא) שלא היו בכלל שעבוד מצרים ובעבודת הפרך, ולכן היו פרים ורבים כדרך כל הארץ ומשום כך גם לא עלו למעלה כשאר השבטים ולא זכו לברכה הזאת של כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ.

תירוץ ב' – המספר הנמוך של שבט לוי נבע מהכעס של יעקב אבינו עליהם (בראשית מט, ה): שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם.. אָרוּר אַפָּם כִּי עָז.. אֲחַלְּקֵם בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל. ההשפעה מהכעס הזה התבטאה אצל כל אחד מהם באופן שונה. שמעון שהוא עכשיו מרובה באוכלוסין נתמעט בכניסתו לארץ לעשרים ושנים אלף, ולוי שהוא שבט חסידיו לא נתמעט במגפה, ופשוט לא התרבה כל כך מההתחלה.

האור החיים מתרץ גם הוא תירוץ לקושיה זו:

תירוץ ג' – כמו עמרם, אביו של משה, ששלח את אשתו וגירשה בגלל גזירת הבן הילוד יש לומר שנהגו כל שבט לוי. דבר זה נבע שבגלל שהם לא היו בכלל השעבוד. הם היו מעונגים ביותר ולכן לא יכלו לראות את הבנים שלהם מושלכים ליאור, בשונה משאר עם ישראל שהשעבוד חספס את נפשם ובחרו לקחת את הסיכון ולהוליד ילדים לעולם שכזה, ועוד שהיו ישראל מזלזלים בעצמם ולא נמנעו מללדת בשדות ובמחילות הארץ

דברים במחשבה
ירושלים- שממנה הושתת העולם

פתרון החידה הקודמת
מקום שנעשה ניסים לישראל

החידה השבועית
ברכה על נס שנעשה על רבו

ירושלים "שממנה הושתת עולם"

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

בסיור הראשון שנערך במנהרות הכותל, נשא הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל- דאז רב הכותל המערבי וראש ישיבת המקובלים בית אל - נאום נרגש שנבע מעומק ליבו. בתוך הנאום המיוחד אמר הרב גץ את המילים הבאות: "הכותל המערבי הוא בעל כוח משיכה אדיר לעם ישראל. בהיותו שריד בית מקדשנו ותפארתנו. עליו חלמו, אליו נהרו במשך כל הדורות, שהתגעגעו והגיעו כמעט עדיו ולא זכו לנגוע בו. אם לבית המקדש לא היו יכולים להגיע, לכותל המערבי, במיוחד בדורות האחרונים כן יכלו להגיע. השכינה לא זזה מהכותל המערבי".

גם כיום, לאחר לא מעט שנים מהעת בה יצאו המילים הטהורות הללו מפיו הקודש של הרב גץ זצ"ל, אי אפשר שלא לחוש בחרדת הקודש ובהתרגשות הגדולה שהיוו את מקורן של מחשבות לב אלו. תחושות אלו מייצגות את היחס העמוק של עם ישראל לאורך הדורות כולם, כלפי ירושלים ומקום המקדש, יחס שלא מצאנו כמותו לשום מקום בעולם.

כך לדוגמא, המתבונן בעין חדה ועמוקה בתמונה המפורסמת של שלושת החיילים שהשתתפו בהחזרת הר הבית לידנו, העומדים ומתבוננים בכמיהה גדולה על מקום המקדש, לא יכול שלא לזהות את האווירה הרוחנית שתמונה זאת מייצגת. וכן המאזין להקלטות מכשירי הקשר המבשרות את רצף המילים שלהן כה ציפינו שנים רבות "הר הבית בידנו", לא יכול שלא לזהות את חרדת הקודש העמוקה המבצבצת מתוכם.

אך מנין הגיע יחס עמוק מעין זה אל ירושלים והר הבית? האם מעצם היותו המקום בו שכן בית קודשנו ותפארתנו בימי קדם, או שמא מדובר ביסוד עמוק יותר שהוא אשר גרם לבית המקדש לשכון על הר הקודשה?

חכמינו זיכרונם לברכה, עמדו בדבריהם הטהורים (תנחומא, פקודי פרשה ג') על היסוד העמוק, שמהווה את הסיבה לעצם היחס הטהור והעמוק אל ירושלים ומקום המקדש: "התחיל הקב"ה לברוא את עולמו מאבן השתיה תחילה, וממנה הושתת העולם ולמה נקרא שמה אבן השתייה מפני שממנה התחיל הקב"ה לברוא את עולמו".

במילים הקצרות הללו, מסבירים חכמינו מהו מקור קדושתה של ירושלים. מקור שאינו נובע מעצם היבנות בית המקדש על גביו בימי שלמה המלך, אלא קדום יותר, שלמען האמת הוא זה אשר גרם להיבנותו של בית המקדש דווקא על גביו.

אבן השתיה, שמשכנה הוא בבית המקדש בקודש הקודשים, היא ה"חלון" שמתוכו האיר השי"ת את אורו ויצא את העולם הגשמי אותו אנו מכירים ובו אנו חיים. מתוך מקום קודש הקודשים הפציע אורו של העולם כולו, והחל להתפשט על כל מרחביו של עולמנו הגשמי.

במילים אחרות, מקום המקדש מהווה את המקום בו מתגלה השי"ת לעולם בצורה העוצמתית והחזקה ביותר. ויותר מכך הוא מהווה את משכן האלוקות שממנו מופיע השפע האלוקי המחיה את המציאות בכל רגע תדיר. "מציון מכלל יופי אלוקים הופיע" (תהילים נ', ב').

הקדושה האלוקית אשר מקום משכנה בעולמנו הגשמי הוא במקום המקדש, היא זו אשר מולידה בעומק לבבנו- אף אם באופן תת מודע בלבד- את יראת הקודש והחיבה הגדולה שחשים אנו לעיתי רק בסתר ליבנו כלפי ירושלים והר הבית. בעומק ליבנו חשים אנו כיצד מקום זה מייצג את ההתגלות האלוקית העצומה בתוך עולמנו.

זוהי גם הסיבה שבגללה הורו לנו חכמינו, שכאשר אנו מתפללים מכל מקום בעולם באשר הוא, עלינו לכוון את ליבנו אל ירושלים ומקום המקדש, אל המקום בו שוכנת האלוקות ומופיע מתוכו אל העולם כולו.

אכן, כל עוד בית המקדש עומד בחורבנו, ושועלים מהלכים בו תדיר, קדושת המציאות איננה מתגלה בעוצמה הנצרכת. זהו אולי הגורם המרכזי והעמוק ביותר לכל הבלבול הגדל שמופיע בקרב רבים מבני דורנו באופן עוצמתי וחזק. אכן, כשנזכה ליום בו יופיע הודו של בית המקדש בעולם, נחוש כולנו בקדושה האלוקית הנמצאת בתוכו. אולם גם כיום, שתחושה זאת מצומצמת וחלשה, אין אנו יכולים להתעלם מקיומה, שכן היא מופיעה בקרב ליבותינו באופן עמוק אף אם לעיתי חבוי הוא בסתר המדרגה.

כאשר עומדים אנו למרגלות הכותל המערבי, השריד הטהור האחרון של בית תפארתנו, עלינו להחדיר אל מוחנו שממקום זה מתגלה השי"ת ושכינתו עבור העולם כולו

הרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

ברכות דף נד עמוד א

משנה. הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר: ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה.

גמרא: תנו רבנן: הרואה מעברות הים, ומעברות הירדן, מעברות נחלי ארנון, אבני אלגביש במורד בית חורון, ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל, ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק, ואשתו של לוט, וחומת יריחו שנבלעה במקומה - על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום.

הטור כתב "הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל כגון מעברות הים ומעברות הירדן ומעברות נחלי ארנון ואבני אלגביש של בית חורון ואבן שביקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה מלחמה עם עמלק וחומת יריחו מברך בא"י אמ"ה שעשה נסים לאבותינו במקום הזה". ביאור המקומות על פי המ"ב.

המ"ב (א-ו) ביאר כגון מעברות הים - מקום שעברו ישראל בים ביבשה, ומעברות הירדן - מקום שעברו ישראל בירדן בחרבה בימי יהושע, ומעברות נחלי ארנון - מפורש בש"ס שהיו שני הרים ועמק ביניהם שהיו ישראל צריכין לעבור דרך אותו עמק ונחבאו האמוריים במערות שעשו בהרים בצדי העמק כדי שיפלו עליהם פתאום בעברם בעמק ונעשה נס שנדבקו ההרים זה בזה בעבור ארון ברית ה' עליהם ונהרגו כולם שם, של בית חורון - שהושלכו מן השמים על האומות שנלחמו עם יהושע כדכתיב בקרא, ואבן שבקש - כדמפורש באגדה שעקר הר בת תלתא פרסא כדי להפילו על ישראל ונעשה נס שלא היה יכול להפילו, וחומת יריחו - שנבלעה במקומה.

האם בברכת הראיה חובה להזכיר שם ומלכות

הטור כתב "וכן בכל הברכות צריך להזכיר בהם שם ומלכות" וכן דעת הרמב"ם התוס' והרשב"א והמרדכי. הרא"ש בתשובות כתב שהוא הדין על ברכת הים והקשת והדומה להם שצריך להזכירם עם שם ומלכות. ראב"ד- אין צריך להזכיר מלכות בברכות בברכות הראיה. **פסיקת הלכה:**

השו"ע פסק כטור והרמב"ם: "הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, כגון: מעברות הים, ומעברות הירדן, ומעברות נחלי

ארנון, ואבני אלגביש של בית חורון, ואבן שבקש עוג לזרוק על ישראל, ואבן שישב עליה משה בעת מלחמת עמלק, וחומת יריחו מברך: שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. ובין ברכה זו ובין שאר ברכות (מ"ב ס"ק ח- המוזכרים בסימן זה) הראייה הרי הם כשאר ברכות, וכולם בהזכרת שם ומלכות". המ"ב (ט) כתב שה"ה שגם צריך לומר "אתה" ו"אלהינו" כמו בשאר ברכות גמורות". בהלכה ברורה (ה) כתב שגר צדק שרואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל מברך בשם ומלכות שעשה ניסם לאבותינו במקום הזה ואם רצה לשנות ולומר שעשה ניסים לישראל במקום הזה רשאי.

ובאור לציון (פי"ד ס"מ) שהרואה את ים סוף אינו מברך אא"כ רואה בבת אחת את כל קטע הים שבין סואץ לשארם א' שיך, כגון שדרך חלון המטוס, שאז רואה בודאות את מקום הנס, וכן הרואה את הירדן אינו מברך אא"כ רואה את כל קטע נהר הירדן שמים המלח עד גשר אדם, שאז רואה בודאות את מקום הנס ומברך בשם ומלכות כשעשה נסים לאבותינו במקום הזה ורם אוה רק חלק מהים או מהנהר יברך בלא שם ומלכות.

מתי לא מברך שעשה ניסים:

המ"ב (ז) הביא שהמגן אברהם סובר שדוקא אותם מקומות שהשו"ע מנאם עליהם יש לברך שעשה נסים, משום שניכר הנס מתום המקום, שהרי בראותנו מעברות הים אנו נזכרים שהמים אלו נחצו לגזרים, וכן בירדן היה נס במים עצמם כדכתיב בקרא, וכן אבני אלגביש יודעים אנו שאלו הם האבנים שבהם נעשה הנס,

אך כשאין הנס ניכר כגון בבואנו סמוך לירושלים שקרה שם נס בעת מלחמת סנחרב שיצא מלאך ה' והמית כל המחנה אין מברכין על כגון זה שעשה נסים שאין הנס ניכר מתוך המקום, כלומר שאע"פ שאפשר לדעת בערך היכן נעשה הנס מ"מ הנס איננו ניכר שכן אינו נעשה בגוף האדמה. המשך שבוע הבא

שאלת השבוע

האם מברכים על נס שאירע לרבו?

ר׳ יוסף טויטו—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

שאלו מקומות שוממים שאין אנשים נכבדים כמו שבט לוי יהיו מוכנים לנהוג באופן זה, וממילא אם אין גדיים אין תיישים.

ולכאורה יש להקשות - כיצד שבט של בני תורה כמו שבט לוי יעשה מיעוט פריה ורביה שהיא מצוה כה חשובה שקיום העולם תלוי בה?

יש לשער שעשו זאת מצד ״לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה״ (דהיינו עשו לעצמם דין ואמרו שאין טעם להוליד ילדים כאשר יש סיכוי גדול שהם ימותו), וכמו שמבארת הגמרא במסכת תענית (יא ע״א) שאסור לשמש מטתו בשנת רעבון למרות שיש בדבר מניעת פריה ורביה.

לפי זה, אדרבא הקב״ה עשה איתם נס גדול שנשארו מהם לכל הפחות מספר אנשים זה, ויוצא שבזמן המועט שהם כן עסקו בפריה ורביה (לאחר שיצאו ממצרים) הם פרו וישרצו יותר משאר השבטים!

רואים אנו כאן כמה מורכבים הם חשבונותיו של הקב״ה ואל לנו להרהר אחריהם אלא לבטוח בו, וככתוב בתהילים (לב, י): ״רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ בַּה׳ חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ״.

שבת שלום!